

תורה ומידות טובות

פרשת שמות | עלון מספר 243 | כניסת שבת: 16:26 (לנוהגים 40 דק' 16:06) יציאת שבת: גאונים 17:17 ר"ת: 17:49

אורחות חיים

היו תקופות שכתבו על מן הגאון ראש הישיבה, רבן של ישראל, רבי אהרן ליב שטיינמן זצ"ל כל מיני מודעות השמעה, דברים מזעזעים שתצלמה אזנינו מלשמוע. תלמידיו בקשו לשמור על כבודו ולמחות כנגד המשמיצים. אמר להם: "אדם רוצה חיים טובים? יש סגולה בדוקה אחת – לא לענות לחורפיו דבר!". כותבים עליך, משמיצים אותך – אל תענה! תשתוק! אם תענה, הם יקצינו עוד יותר. אם תשתוק, יש סיכוי שהם יתרככו ויורידו את מפלס הטינה כלפיך. פעם בא אליו אדם והתלונן שחושדים בו חשד שווא. אמר לו הרב שטיינמן: "שיחשדו! מה אכפת לך? אתה לא יודע את האמת?". "אבל קשה לי לחיות עם ההרגשה שמישהו חושד בך", אמר הלה. ענה הרב: "הרי רבי יוסי אומר: 'יהי חלקי עם מי שחושדין בו ואין בו' (פסל קיט). הוא מכריז על כך שהוא רוצה לשבת איתך, ועם אחרים שחושדים בהם ואין בהם. אמר לי: כל כך רע לך לשבת במחיצתו של רבי יוסי... תהיה מאושר בכך!".

זכיתי לשבת במחיצתו של הרב הרש"ר היראה, מרן ראש הישיבה, הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, כמה שעות בכל יום, חוק ולא יעבור. הייתי עד ראה ושמיעה לכל מיני נושאים ועניינים צבוריים ופרטיים שעלו על שולחני. פעם באו אליו וספרו לו, שפרסמו מודעה משמיצה על אחד הרבנים. אמרו לו: "אי אפשר להבליג, צריך למחות...". שאל אותם: "איך אתם חושבים למחות?" "נפרסם מודעת מחאה". אמר להם הרב: "הרי מודעה אחת תגרוור אחריה עוד מודעה, ואחרי זה תבוא מודעת נגד... ברחוב ידברו על הרב הזה ועל הרב ההוא... שווו בנפשכם, אלו ביזיונות יגרמו לאותו רב שאתם חפצים לשמור על כבודו. הרי תשיגו את ההיפך הגמור". "אם כן מה נעשה? מה עם כבוד התורה?" "כבוד אלוקים הסתר דבר" (משלי כה, ט) ענה הרב. "במקום להגרוור למלחמת השמצות, עדיף פשוט להבליג ולשתוק. יבוא בעל הבירה, ישתבח שמו, וישמור על כבודם של בניו". (קטעים מלוקטים מחוך הספר 'משכני אהרן')

זעניני הפרשה

סאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמת" ואב"ד "יורה דעה" זורנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א

יחד, שמכולם יוצא אור גדול להאיר את העולם, כך גבי מצדיקי הרבים, מצטרף כל מה שלמד הוא ומה שלמדו התלמידים גם יחד. והשני, מצד כי הכוכבים נראים לנו קטנים, וזהו רק מפני קוצר ראיית בני האדם, אבל באמת הם גדולים מאד, וארוכה מארץ מדתם, וכמו שכתבו ספרי החכמה. כן גם מצדיקי הרבים, נראים קטנים בעיני העולם, אבל באמת גדולה זכותם עד לשמים.

עוד נראה לפרש כי פעולת הצדיק אשר מזכה את הרבים, ומלמד את העם דעת ומשפט, ואשר מוליך ומביא אותם, וגם הוא מגין עליהם, ועומד להם לעמו בחיותו, אינה ניכרת כל כך, וכן שבחו והדרו, פעולתו ורב כחו אינן נראות, וכמו שאמרו חז"ל במסכת תענית (כ"ג): כל העולם ניזון בשביל חנינא בני. כי אין האור ניכר אלא מתוך החושך, והיש, ניכר רק בהעדר הדבר.

כמו כן בצדיק, כי כאשר מעריב שמשו ובא חושך לעולם, כי אסף ה' נגהו ואורו, אז מרגישים עדתו באבידת הצדיק, ולא אבד רק לדורו. וכמו כן הכוכבים, כל זמן שמאיר השחר והשמש עולה, לא נראה אורם, אבל מכל מקום, מאירים הם גם ביום, רק מחמת אור השמש לא נראה אורם. רק בלילה, כאשר חושך בעולם, אז נראה גם כן אור הכוכב.

כן הוא בצדיקים, מגיני הדור, ומה שאמר "לעולם ועד", הוא משום שתמיד הם חיים וקיימים, שגם במיתתם הם קרויים חיים.

עוד יש לפרש, דכמו שהכוכבים גדולים הם ומקטינים את עצמם, כן היא המידה אצל הצדיקים, להקטין ולמעט את עצמם ככוכבים, וכדאיתא במסכת חולין (פ"ט): "כי אתה המעט", שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין את עצמיכם לפני. לכן נמשלו ישראל ללבנה, שכאשר הלבנה בשלמותה מתחלת להתקטן, וכשהיא בקטנות מתחיל אורה להתחדש ולהתעלות.

וזהו הפיוס שנתן הקב"ה ללבנה, שהצדיקים יקראו בשמך: יעקב הקטן, שמואל הקטן, דוד הקטן, כדאיתא במסכת חולין (כ"ג): "ר"ל, שהצדיקים ילמדו את מידת הענוה מהלבנה. והנה איתא במסכת ברכות (נ"ג), מפני מה מת יוסף לפני אחיו, מפני שהנהיג את עצמו ברבנות. וזהו אחד משלשה דברים, שמקצרים שנותיו של אדם.

ולכן הסמיכה התורה את הפרשיות כי "ואלה שמות", שישראל נמשלו לכוכבים וצבא השמים, ללמוד מוסר להנהיג את עצמו בענוה. כי (משלי כב, ז) "עקב ענוה יראת ה'". ואלה, לומר שוא"ו מוסיף על ענין ראשון, כי יוסף לא עשה בזה כהוגן, שהנהיג עצמו ברבנות, אלא יקטין את עצמו ויתעדרן כתולעת, ויגדל שוכרו בעולם הזה ובעולם הבא.

ואלה שמות בני ישראל וכו', יש להבין מהי סמיכות הפרשיות ויחי עם שמות, ובפרט שמתחילה הפרשה "ואלה" בוא"ו החיבור, ואמרו חז"ל וא"ו מוסיף על ענין ראשון.

אלא מסבירים המפרשים, דהנה איתא במדרש וכ"ל ק, ג) מפני מה מת יוסף לפני אחיו, רבי אמר על שחנט את אביו, אמר לו הקב"ה, לא היית יכול לשמור את צדיקי, לא כך אמרתי לו, "אל תיראי תולעת יעקב" (ישעיה מ"א, י"ג), אל תיראי תולעת את יעקב. עוד איתא במדרש (שמות רבה א, ג), שקולים הם ישראל כצבא השמים, נאמר כאן שמות, ונאמר בכוכבים שמות, שנאמר (תהילים קמ"ז, ז): "מונה מספר הכוכבים לכולם שמות יקרא" (ע"ע צפיק"י וצ'לור החיים). ואם כן, כיון שישראל נמשלו לכוכבים, שהם חיים וקיימים לעולם, ע"כ שאין שולטים בהם רקב ותולעת.

וכתב בספר "כתנות אור", שמחמת זה באמת אין צדיקים מטמאים כלל (עיי"ש, שמשכיל את סמיכות הפסוקים). א"כ במה שחנט יוסף את אביו חטא, ועל כן אמר: "ואלה שמות", להודיע שנמשלו לכוכבים. ובזה מבואר הטעם שיוסף מת קודם אחיו, מפני שחנט את אביו, ולא היה צריך לעשות זאת, כיון שאין שולטים בישראל שנמשלו לכוכבים, לא רקב ולא תולעת. ועפ"י? מובן מדוע פתח ב"ואלה שמות", כי וא"ו מוסיף על ענין ראשון.

עוד אפשר לומר בהסבר סמיכות הפרשיות על פי מה שהסבירו המפרשים את דברי המדרש (פס), שישראל נמשלו לכוכבים, דהנה הגמרא (נב"ל בבב"א ה"ז) דורשת על הפסוק (דניאל י"ב, ג): "והמשכילים וכו' ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד", אלו מלמדי תינוקות.

ונראה לפרש, דהנה מי שעוסק כל ימיו בלימוד התורה הקדושה, שגם גורס תמיד גירסא, וגם הוא חרף ומשונן, שיכול להראות חריפותו ובקיאותו, הוא משול לזוהר הרקיע, שגם הוא מזהיר ומאיר, על ידי שהוא סיני ועוקר הרים. אבל מי שמקדיש עיתותיו ללמד לצעירי הצאן דעת ותבונה, הרי עי"ז צריך הרבה פעמים למנוע את עצמו מדרך הפלפול והחריפות, לפי רגל המלאכה אשר לפניו, כדי שיוכל להשפיע על תלמידיו.

אבל אצל הקב"ה, חביב וחשוב מעט בכונה, מהרבה שלא בכונה. כי על ידי שרבים עוסקים בתורה, יתעלה ויתקלס שמו יתברך, שאח"כ הקב"ה מצרף את התורה שלומדים התלמידים, והוי כאילו הוא עצמו למד את כל זה, ונמצא שהוא עוסק בתורה הרבה יותר מאילו היה לומד לעצמו.

ולכן נמשלו מצדיקי הרבים לכוכבים משתי בחינות: הראשון, כמו שכוכבים אורם זיוזים בא בהצטרפות

דעת גדולי רבותינו

הבת השנייה לפרקה. הפעם כבר ידע שאינו יכול לסמוך על דודתו. הוא הפציר בתפילה לפני ה' יתברך שיתמכהו ויסעדנו, בידועו שרק ה' יכול לעזור לו. לאחר שנסגר השידוך, הודיע על כך לדודתו. חשב בלבו: "גם אם היא תשלח את הסכום ששלחה בעבר, הדבר יועיל לי במשהו". כעבור זמן הגיע המכתב, הוא פתח את המעטפה בלי הרבה צפיות. מה גדולה היתה הפתעתו, כשהתברר לו שהפעם שלחה לו הדודה סכום עתק, ממון מלא של כל הוצאות החתונה.

הוא פנה לרבי שמואל הומינר לדעת ולהבין פשר הדברים. השיב לו: "בפעם הראשונה בקשת מהדודה, לא מהקב"ה, לכן הדודה שלחה מה ששלחה... אך הפעם הבנת כי אי אפשר לסמוך על הדודה, אלא רק על ה' יתברך, ידעת כי 'מאין יבא עזרי - עזרי מעם ה' (תהלים קלא, א-ג). פנית לה' בתפילה מעומק הלב, לכן ה' נענה לך, ושלח לך את מלוא הסכום הדרוש, ועשה זאת דרך הדודה!"

ללמדך כמה גדול כוחה של תפילה, ועד כמה צריך האדם להשליך יתו על ה', ולהתפלל אליו מעמקי לבו - וחזקה על תפלה שאינה חוזרת ריקם. (מתוך 'מסני לחיך')

ואיך אממן את חתונתם? בצר לו פנה אל אותה דודה, וסיפר לה את אשר על לבו. הדודה הרגיעה אותו: "הסר דאגה מלבך, אני אממן את הוצאות נישואי ילדך".

נחה דעתו של האברך, ושמח בלבו על שזכה לדודה עשירה שפותחת לו את כיסה ביד נדיבה כל כך... לימים שידך את ביתו עם בחור תלמיד חכם, והתחייב סכומי כסף גדולים, כשהוא סומך על הבטחתה של הדודה מארצות הברית. הוא כתב מכתב לדודתו, והודיע לה על השמחה במעונו. שמחה הדודה והודיעה שתשלח לו בדואר את סכום הכסף כפי שהבטיחה. לאחר כמה ימים הגיע המכתב מארצות הברית.

הוא פתח את המעטפה וחשכו עיניו - בתוך המעטפה היה צ'ק עם סכום כסף פעוט, רחוק מאד מהסכום שהתחייב. הוא שב ופנה אל דודתו, ורמז לה שסכום הכסף שקיבל ממנה אינו מספיק כדי לכלל את הוצאותיו הרבות - אך פנייתו לא נענתה.

בלית ברירה נאלץ לכתת רגליו ולנדוד בין בתי נדיבים, כדי שיוכל לעמוד בהתחייבותו לנדוניה של ביתו. חלפה שנה, והנה הגיעה גם

הגה"צ פה קדוש רבי שמואל הומינר זצ"ל, מחבר הספר 'עבד המלך' ונאול על מיי"ג המלואות לפי סדר פסקות התורה, היה עובד ה' אמיתי. הוא כונה בשם "החפץ חיים הקטן", על שם הספר שחיבר - עקרי דינים בהלכות לשון הרע. זכיתי, בסיעתא דשמיא, בהיותי בחור צעיר בישיבת 'בית יוסף' נובהרדוק, להכיר את הצדיק הזה, ולהיות כבן בית אצלו. לשמוע את מוסריו המאלפים, ואת דברי החיזוק באמונה וביטחון שהיה מוסר. אף זכיתי לקבל ממנו את ספריו עם הקדשה חמה. בשנים ההם העוני היה גדול מאד, אנשים היו רעבים ללחם. באחד ממכתביו מאריך הרב הומינר זצ"ל בדברי שבח והודאה לבורא עולם, על שזכה לאסוף כסף אחרי זמן רב כדי לקנות מגבעת, עד כדי כך!

הרב הומינר זצ"ל מספר שהיה לו חבר, אברך עני מרוד, שהיתה לו דודה עשירה שגרה בארצות הברית. מדי חג היתה היא שולחת סכום כסף נכבד, שהיה עוזר לו לפרנס את ביתו במשך כמה חודשים. אך לפעמים עברה בלבו של אותו אברך איזו מחשבה של דאגה: "מה יהיה, עוד מעט הילדים יגיעו לפרקם,

סיפור לשבת - מושגים ביהדות...

פשוט שבא לטייל בעיר הבירה, ומכיוון שראיתי את הגן הזה כי יפה הוא, החלטתי לטייל בו'. 'ואיך קוראים לך?' - שאל הכפרי את הצאר. 'ניקולאי שמי', השיב הצאר. 'והיכן אתה מתגורר?' - שאל היהודי. 'כאן בפטרבורג', השיב הצאר, כשהוא כובש את חיוכו וכעסו כאחד "...ומה מעשיך?" - שאל הכפרי. 'אני הצאר של רוסיה', השיב. 'היהודי שלא ידע אפילו את פרוש המילה 'צאר', ולא היה מודע כלל לחשיבותו של האיש הניצב מולו, קימט את מצחו, ואמר ברוב חשיבות: 'נו, אני מניח שזו פרנסה טובה'. ... דהיינו, שלא רק אני משתכר במלאכתי בכפר, אלא גם אתה מרוויח את פת לחמך ומשתכר כראוי ממלאכת הצארות...' הסיפור המשעשע, שהיה עלול להסתיים בהריגתו של היהודי הכפרי על ידי הצאר, מלמדנו - אמר החתם סופר לתלמידו "שפרושה של המילה 'גדול' הוא כל דבר המרומם מהשגתו. שהרי מה היא השגתו של כפרי פשוט בכבודו של הצאר הרוסי? וכך גם לנו אין מושג בגדלותו של ה'מגלה עמוקות!'. 'הגר"ח פיינשטיין שליט"א סיפר: יהודי אחד נכנס פעם אל הסבא שלנו, מן הגרי"ח זצ"ל, ותאר לו כיצד תראה ביאת המשיח, כאשר בשורה הראשונה של מקבלי הפנים ימנו גדולי הדור, ואחריהם ראשי הישיבות ומרביצי התורה, איש איש לפי ערכו ומהללו. הסבא היסה את היהודי ההוא, ואמר: "מה אתה חושב לך, כשהמשיח יגיע כל אחד יצא לקבל את פניו?" הלא על משיח צדקנו כתוב (ישעיה יא, ג) 'והריחו ביראת השם', דהיינו שהוא יוכל להריח את דרגתו של אחד אחד מעם ישראל, והוא כן כולנו נסתתרו בתוך הבתים, ונפחד לתת לו את ידיו לשלום, מחשש שהריח שלנו לא יהיה טוב... (מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

באדמה להתגורר בו מן זצ"ל לא הגיב לדברים, אלא ביקש מאורחו לגשת לחלון הבית. כשהסיט את הוילון נשקף משם הר הבית, ועליו בית התפילה המוסלמי היושב, רח"ל, במקום בו היה בנוי בית קדשנו ותפארתנו. בעיניו של הגרי"ח נקוו דמעות, והוא פנה אל הנציב העליון ואמר: "אתה רואה, הנה שם היה ביתו של בוראנו, אלוקי ישראל, ועכשיו הכל חרב, והבית הגדול והקדוש הוא נהפך לחורבה. במצב כזה, הבית שלי לא צריך להיות יותר טוב מחורבה!..." תשובתו של הגרי"ח גרמה להלם נוסף אצל הנציב ופמלייתו, והם עזבו את הדירה כהלומי-רעם, נרעשים ונרגשים מגדלותו של בעל הבית.

אנו אומרים בברכת המזון "ועל הבית הגדול והקדוש" - פירש החתם סופר: "גדול" - על כי אין אנחנו יודעים ומכירים בערכו של בית המקדש, "וקדוש" - היינו שגם לאחר השגתנו, עלינו לדעת שאין לנו כלל תפיסה בו. מסופר, שאחד מתלמידיו של החתם סופר נכנס פעם לחדרו, ומצאו מעיין בספר. התבונן התלמיד וראה שמדובר בספר 'מגלה עמוקות', והפטיר: "אכן, ספר טוב הוא..." נענה החתם סופר ואמר: "שמעני תלמידי ואספירה לך דבר מה: 'יהודי כפרי ביקר פעם בפטרבורג הבירה, וראה גן יפה. כיון שלא ידע למי שייך הגן, ובעצם לא התמצא כלל באופייה של הבירה, ולא ידע שאין רשות להיכנס למקום, חדר אל תוככי הגן ופסע בין שביליו. הוא התפעל עד מאד מהפרחים והצמחים שהיו שם, ולפתע מופיע איש מולו. היה זה הצאר הרוסי, שגן זה היה בחצר ביתו הפרטי. 'כבש הצאר את כעסו, ושאלו: 'מי אתה?' אני פלוני מכפר פלוני', השיב היהודי. 'ומה מעשיך כאן?' - חקר הצאר. 'אני אדם

תקותם ושאיפתם של גדולי ישראל שבכל הדורות, לראות בבניין בית המקדש, היא מן המפורסמות שאינן צריכות לראיה. עד כדי כך, שגם אנשים הרחוקים מקיום תורה ומצוות, הושפעו מכך והכירו בגדלותם האמיתית של ענקי-הרוח הללו. בתולדותיו של מן הגרי"ח זונפלד זצ"ל, מסופר על הפגישה שהיתה לו עם הנציב העליון, שבא לכהן בארץ מטעם הממשל האנגלי. פגישה זו היה אירוע מכונן, בהתייחסותם של ראשי הממשל בלונדון אל הישוב היהודי בארץ ישראל, והשפעה ניכרת היתה לפגישה זו על אירועים רבים אחרים. הנציב היה מזרע ישראל, ולכן ביקש להכיר מקרוב את הגאון המפורסם, שהיה הדמות הדומיננטית בקרב אנשי ירושלים בתקופה ההיא. מן הגרי"ח זצ"ל התגורר בדירת מרתף קטנה, בשכונת 'בתי מחסה' בירושלים העתיקה. למותר לציין שהדירה לא היתה משופעת ברהיטים נאים ובכורסאות נוחות. כמו בתיהם של רבים מגדולי ישראל, גם ביתו של הגרי"ח היה פשוט שבפשוטים. לקראת הסיכום הסופי על מועד הפגישה, הציעו אנשי ביתו של הגרי"ח, שאולי כדאי שיארח את הנציב בדירה אחרת, ולא בדירתו הקטנה בה הוא מתגורר. רבי יוסף חיים לא הסכים בשום אופן, אבל אמר לבני הבית, שאם הם רוצים להחליף לכבוד האירוע את המפה שעל השולחן, הם יכולים לעשות זאת... ואכן, הנציב הבריטי היה המום בבואו לדירת המרתף, ולא האמין שאדם בסדר-גודל כמו הגרי"ח מתגורר בדירה עלובה שכזו. הוא אף פלט מכיו משפט, שלא ברור כיצד אדם מזרע ישראל מוציאו מן הפה, ואמר שהוא מתפלא מדוע לא מצא בעל הבית מקום יותר עמוק

נקודות אור | סיפורים של תיקון מידות | אנשים שחזרו לכור מחצבתם | וחזוק לאלו שעדיין...

הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל המשגיח המפורסם ביישיבת פוניבז' בעל "אור

יחזקאל" והקרא נפי התלמידים: "י' חקל" היה אומר שעל כמה עניינים הוא מכיר טובה לגאון הצדיק הנוהג רבי שמואל הומינר זצ"ל מירושלים ת"ו. העניין הראשון: פעם אחת התעכבה משכורתו ביישיבה. חלפי כמה ימים מראש חודש ועדיין לא הגיעה המילגה החדשית. היתה זו תופעה נדירה ביישיבת פוניבז' - כידוע הקפיד מאד הגרי"ש כהנמן זצ"ל על תשלומי המשכורות בזמן המדויק ושלא לאחר אף ביום אחד! מתחילה חשב המשגיח ר' חצקל, שמה מקרה הוא, והמתין עוד כמה ימים. אך הכסף לא בא, גם לא לאחר שבוע, שבועים ושלושה. לפליאתו הרבה, גם בחודש שלאחריו לא הגיעה המשכורת כלל! אולם לאחר שגם בחודש השלישי התעכבה המשכורת, התעורר חשד כבד בלב הרב. כאן כבר היה ברור שמהשה אינו כשורה! במשך כל שנותיו ביישיבה לא היתה זכורה לו תופעה משונה שכזו! הוא החליט בדעתו לגשת למחרת למשרד, ולדרוש מפגיעי לברר מהו הזלזול הזה בתשלומי המשכורות זה כמשלוש חודשים!?

תמיד מבטחו בה', ולא להניח הדאגה לכרסם אל הלב, כי היא הורסת כל שלוות החיים, ונוטלת השותף השלישי שבשידוך (קולוין ל:) ויסייעו להשיא את בנו בכבוד!

על זה העניין היה ר' חצקל מכיר טובה להרב ר' שמואל הומינר, שמנע ממנו את הביירוים במשרד. שכן אילו היה נכנס למשרד בשאלתו אודות משכורתו בשלושת החודשים האחרונים, הרי שמיד היו מגלים את הגניבה הגדולה שביצע השמש, ועל אתר היו מפטרם אותו ממשרתו, והיה נשאר ללא עבודה! והרי טפלא תליא ביה, והוא כעת לפני חתונת בנו נוצר ביותר למשרה זו!

הענין השני: כאשר נפגש ר' חצקל לאחר מכן עם הרב ר' שמואל הומינר, סיפר לו דברים כהווייתן, והודה לו על עצתו הטובה. הראה לפניו ר' שמואל בענין זה דברים כדורבנות שכתב רבינו הרמב"ם ז"ל בפירושו המשני, שלהי מסכת ברכות (פס:), אחר שהארין ביסודות האמונה מפרש לנו הרמב"ם טעמו ונימוקו שמארין בענין הנוגע ליסוד האמונה, ולהוכיח קצת מהסכמת בקיאי הפילוסופים לדברי הכותב - מחמת שיותר יקר וחשוב ללמד בענייני אמונה ובעיקרי הדת, "יותר מכל אשר אלמדהו" בשאר מקצועות התורה שחיבר הרמב"ם, כמו ספר "היד החזקה" האדיר שחיבר, שהוא "משנה תורה" כמו שקראו הרמב"ם ותשובות הרמב"ם, ושאר הכתבים - מכלום יותר חשוב לו ללמד בענין האמונה, ובדברים הנוגעים לעיקרי הדת וליסודות האמונה!

ר' חצקל שמח מאד על 'מציאה' זו, והכיר לר' שמואל טובה גדולה על כך. כמה שבועות לאחר מכן היה ספר פרוש המשניות להרמב"ם מונח על שולחנו, והיה מראה קטע זה לאנשים שנכנסו אליו ונדברו עמו באותם הימים וואף הזכירו אז במכתבו לזנו, כספרו הנודע "אור יחזקאל" (ח"א דף קיט) כזה הלשון: "כל דכתיב ההולכים כעת, על דבר חזוק אמונה בעיקרי הדת, וזה לשון הרמב"ם המשניות סוף ברכות" וכו' על כן לשון הספר טיב (מעשיות)

זכותו יגן עלינו, שהדבר תלוי במהות 'הכוונה' - המבטיחה - והמבטחה, עינין סל. הלך אפוא ר' חצקל ועשה 'שאלה' אצל הגאון הצדיק רבי שמואל הומינר זצ"ל, שהיה ידוע בגדולתו, בגאונותו ובידיעתו הברורה והבהירה בכל ענייני מוסר ומידות, ובעיקר בדבקותו במידת האמונה והביטחון, שאף חיבר ספר מיוחד מקיף ויסודי במידה זו, הנקרא מצות הבטחון". בו בחר ר' חצקל בתור 'הפוסק' בהלכות בטחון. ר' שמואל שמע את השאלה בקשב רב, ולאחר שיקול הצדדים פסק שאף כי לאנשים רגילים אין נראה שתחשב שאלה שכזו כפגם בביטחון ואם המשכורת מתעכבת יש לגשת למשרד ולברר סיבת האיחור; אבל במדרגה שלך, בתור משגיח ביישיבה המרבה לשוחח בוועדים עם התלמידים על שלמות מצוות הבטחון, בדרגות כאלו יש לחוש שגם זה יחשב מעט פגם בביטחון. עדיף אם כן בשב ואל תעשה. "ובכן אל תשאל כלום! ותבטח בהשם יתברך בענין הפרנסה, ולא בשום מבטח אחר זולתו!"

לא עברו ימים רבים, והנה מגיע שמש הישיבה לביתו של ר' חצקל, ובידו שלוש המשכורות של החודשים האחרונים בשלמותן! הוא התנצל מאד וביקש סליחה ומחילה על האיחור וסיפר לפניו השתלשלות העניין, שבאמת מצד הישיבה היו הצ'קים מוכנים בזמנם ובמועדם בכל שלוש החודשים כפי הסדר הרגיל בכל חודש. "אכן קיבלתי את המעטפות במשרד הישיבה, כדי למסור אותן לרב, כמו את שאר משכורות אנשי הצוות, אבל בעמדי כעת לפני חתונת בני, ונצרכתי דחוף למעט ממון, ובהיותי מכיר את תכונתו ואת עדינות נפשו של כבוד הרב הצדיק שמסתמא כשיראה שהמשכורת מתמהמהת לא יגש מיד אל המשרד לברר אודותיה, לכן הרשתי לעצמי לדחות מעט את העברת הצ'ק אל הרב, והשארתי אותו בינתיים לעצמי, על מנת לשוב ולשלם כשאשיג את הכסף... כך נהגתי בשלושת החודשים האחרונים ודחית את תשלום הפרעון מיום ליום, עד שכתע ברוך ה' השגתי הכסף, ובאתי מיד לפרוע החוב". וכרו ש'איסור גמור לעשות כן המשגיח הצדיק מחל לו על האיחור בלב שלם, ועודדו וחזיקו לשום

ברם משהעמיק יותר בענין, והתבונן בדרכי המוסר והישר, כדרכו בהתבוננות ובמתניות בכל ענייני החיים חשב שמה יש בשאלה שכזו במשרד משום פגם במידת הביטחון, שעליה עמל והתייגע רבות. שכן דבר זה פשוט ומוחלט בליבו, שאין פרנסתו תלויה במשכורת זו או אחרת, רק הקב"ה יתברך בעצמו זן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים כמבואר בתנא דבי אליהו (וכה פק יג) ששליש מהיום יושב הקב"ה בכבוד ובעצמו זון מפרנס ומכלכל את כל העולם כולו. אם כן, שמה אין מידת ההשתדלות מחייבת לחקור ולברר את סיבת התעכבות הצ'קים, אחר שכבר עשה ההשתדלות מצידו בעצם קבלת משרת המשגיחות ביישיבה. שהרי זאת ידוע, שמדרגת ההשתדלות שבמצוות הביטחון תלויה בדרגת הבוטח, שככל שבטחוננו חזק יותר - מספיקה לו השתדלות מועטה יותר. ועיין בספס הקדוש, דגל מחנה אפרים (פרשת בשלח) בשם הבעל עס טוב הקדוש,

שמקילים בזה ומורידים את העלים או העפר או אבנים, והסברתי להם שזה גזל גמור, וצריכים מאוד להזהיר את כולם בזה. ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בבריאות איתנה ונהורא מעליא וחפץ ה' בדינו יצלח אכי"ר.

העולה מכל האמור לעיל: מי שקונה שום ירוק ויש שם הרבה עפר, או תפוז"א מלאים עפר, או קטניות עם אבנים, והוא מוציא את העפר או האבנים קודם שקילת הסחורה, הרי זה חייב לשלם לו מחיר מלא על העפר והאבנים כמחיר הסחורה. וראיתי הרבה אנשים

המשך מעמוד קודם מעייני המשפט: ובניד"ד שהמוכר קונה תפוז"א ושום ירוק עם הרבה אדמה ומשלם מחיר מלא גם על העפר, בודאי שיש כאן איסור גזל לקונה להסיר את העפר, וה"ה להסיר אבנים מהקטניות, ולכל הפחות יהיה דינא דגרמי שחייב.

בית דין צדק ובית הוראה "זרע אמת" צדק צדק תרדוף הלך אחר בית דין יפה... (סנהדרין לב)

בית הדין לענייני ממונות | אישות | צואות | ירושות | הסכמי גרושין | קידושין | סיוע בעריכת חוזים | שלום בית
בנשיאות ובראשות אב בית הדין בד"צ "זרע אמת", בד"צ "זורה דעה", וראש כולל הוראה ודיינות "אורות חיים ומשה" אשדוד

אב"ד מקודש הרה"ג יעקב נסים עטייה שליט"א
ובהרכב הדיינים המצויינים: מרא דאתרא רמב"ש א' הרה"ג יצחק שרבאני שליט"א
ראש כולל הוראה ודיינות "חוקיו ומשפטיו לישראל" הרה"ג יצחק ביטון שליט"א
הדיין המצויין רב שכונת מקור ברוך ירושלים הרה"ג אהרון ירחי שליט"א

סניפי ביה"ד:
שפת אמת 5 ב"ש
האדמו"ר זבעלז 39 אשדוד

לפתיחת תיקים ושאלות בטלפון
054-8416719
טלפקס: 02-9990043

העלון יוצא לאור להצלחת:
ה"ה פנחס אזולאי בן רחל וב"ב ותהילה בת עליזה וב"ב יוסף ועליזה אטיאס וב"ב דוד בן רחלי וב"ב

והלבדיל לעילוי נשמת:
עילאי בן שלומית תהילה ז"ל
פנחס בן חזל ז"ל
תמו בת ימנה ז"ל
יצחק בן פרחא ז"ל
תמו בת ימנה ז"ל
שמעון בן חנה ז"ל
תמו בת ימנה ז"ל
עמרם בן תמו ז"ל
דוד בן רחל ז"ל
שמעון בן חנה ז"ל

הרבנית צופיה בת שרה ז"ל
ו' חיים כהן בן בלנקה (החלבון)